

ԱԻԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Կր հրատարակուի ամէն երեքշաբթի: Տարեկան գինն է 1 1/2, վեց ամսուանը 3/4 մէծիւղի, կանխիկ, և հատը 30 փարա: Խաղաղութեան և բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ ուղղուելու են առ Մր. Փէթրիպոն, Կ. պոլիս, Ամերիգան խան:

ՀԱՏՈՐ 37.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ. ՅՈՒԼԻՍ 22. 1884

Թի 30

ԲՈՎԱՆԳԱՆԻԹԻԹԻՆ

Սոսկալի դէպք մը: — Քրիստոս «Օրինաց վախճան» նըստէ ի նշանակաւ կարելի է ժողովուրդը շարժել Սուրբ գիրքն աւելի խնամով ուսանել: — Աւելի մօտ երկնից: — Փրկութիւնը պարզեւ է: — Մր. Սրբոցն: — Այլեւայլ: — Նամակներ: — Կրօնական լուրեր: — Ամերիկեան Հոմ վարժարան: — Ճաշակ արդի Հայ մատենագրութեան: — Քաղաքական լուրեր: — Ստակի գիները:

ՍՈՍԿԱԼԻ ԴԵՊՔ ՄԸ

Նաւ մը վտանգի հանգ պելով ընկըզմելու վրայ էր: Նաւուն մէջ կար անվեհեր և զօրաւոր մարդ մը որ պատրաստուեցաւ աղատել զինք, իւր զաւակը և իւր կինը: Այս մարդն էր ճարպիկ լուսորդ և ծովերը շատ հեռի էր, վասն որոյ կը յուսար թէ կարող պիտի ըլլար իւր զաւակը և կինը անվտանգ հանել ցամաք: Նա մէկ ձեռքովը բռնեց իւր զաւակը և իւր կնիկին առաւ կինը և նետուեցաւ ծովը: Սակայն ծովուն կատաղի ալիքը այնչափ վախցուցին զնա որ ողորմելի մարդը սկսաւ յուսահատել, խորհելով թէ պիտի չկրնայ անվտանգ ելլել ցամաք, և թէ երեքն ալ, թէ ինք, թէ զաւակը և թէ կինը, պիտի ընկղմին: Եւ թէպէտ պատրաստ էր իւր զաւակին և կնիկին աղատութեանը զոհ երթալ, հասկըցաւ որ պիտի չկրնայ անոնք երկուքն ալ ցամաքն հանել ողջամբ: Բայց անոնց երկուքն որ թողու պէտք էր...: Երկուքն ալ կը սիրէր չափազանց: Ողորմելի մէկ կողմանէ կը կռուէր ծովուն կոհակաց հետ և միւս կողմանէ սոսկալի խորհուրդներու հետ, և մինչ կարող եղած չէր որոշել թէ երկուքն որ թողու, վերջապէս նորա տկարութիւնը լուծեց գոհարութիւնը: Ձեռքը որով պիտի բռնած էր իւր զաւակը, ուժաթափ ըլլալով թուցաւ, և զաւակը սահեցաւ ինկաւ ձեռքէն և ընկղմեցաւ: Եղկելի մարդուն բռնն այսպէս թեթեւալով կարող եղաւ կինն ապահովապէս հանել եզերքը:

Բարեկամք, թէպէտ յիշեալ մարդը չափազանց կը սիրէր իւր զաւակը, կարող չըլլալով աղատել զնա, կատաղի ալիցայ յանձնելու ստիպուեցաւ: Թէպէտ սէրը կարի զօրաւոր էր, սակայն ձեռքը կարող չեղաւ աղատել անոր սիրելի զաւակը:

Մարդս զօրութիւն չունենալով կարող չէ աղատել զանոնք որ կ'ապաւինին իրեն:

Որչափ տարբեր է սակէ Յիսուս Քրիստոսի զօրութիւնը: Ո՛վ որ անոր կը դիմէ, այնպիսին չեն կրնար առնուանոր ձեռքէն ոչ աշխարհիս վտան:

Գաց ալիքը, ոչ մեղաց բաղձատեսակ փորձութիւնք, ոչ սատանան և ոչ դժոխքը:

Քրիստոս բոլորովին կարող է փրկելու: Նա կ'ըսէ, «Ան որ ինծի կու գայ բնաւ դուրս պիտի չհանեմ» (Յովհ. 2. 37):

ՔՐԻՍՏՈՍ «ՕՐԻՆԱՅ ՎԱՅՃԱՆՔ»

Խորհրդածոյքն է Հոմայեցոց Եղբայր Դ. Ժ. 4 հոմային 4րդ:

1.

Երեք հիմնական գաղափար կայ Պողոսի առ Հոմայեցոց թղթոյն, ինչպէս նաև Պողոսի ամբողջ գրութեան մէջ, այսինքն՝ «օրէնք», «արդարացում» և «հաւատք»: Երեքն ևս ունին կարեւոր յարաբերութիւն իրարու հետ վերոյիշեալ վկայութեան մէջ, «Քրիստոս է օրինաց վախճանն ամէն հաւատացելոյ արդարութեան համար»: Առաքեալն «օրէնք» բառը կը գործածէ այլ եւ այլ նշանակութեամբ: Մերթ կը նշանակէ Հրէից ծիսական օրէնքը. մերթ՝ մոսնաւոր աստուածային պատուէններ որոց գըլխաւորները բովանդակուած են տասնութ հոմային մէջ, և որք, իբրեւ օրէնք, համառօտութիւն են Մովսիսական օրինաց բարոյական և ոչ ծիսական մասին: Առաքեալը շատ անգամ կը գործածէ «օրէնք» բառը ցուցնելու համար աստուածային սուրբ պատուէր, այսինքն՝ ընդհանուր բարոյական օրէնք որոյ հիմն է Աստուծոյ բնութիւնը: Օրէնքն, այս մտքը, այնպէս տպաւորեալ է մարդու հոգւոյն մէջ, որ ամէն մարդ, իբրեւ մարդ, կը զգայ թէ ուղղութիւն և արդարութիւն իւր պարտքն է:

Արդ, վերոյիշեալ վկայութեան մէջ ինչ կը նշանակէ «օրէնք» բառը: Ծիսական օրէնքը միայն չկրնար նշանակել: Հարկաւ պարտի նշանակել Աստուծոյ յայտնի պատուէրը, թէ ամէն մարդ պարտի ուղիղն ընել և ուղիղ ըլլալ, և այսմ կը վկայէ նաև մեր խիղճը: Քրիստոս կատարեց արդարութեան պարտականութիւնը, ոչ յառաջ մարդկան, այնպէս որ արդարութեան կատարումն այլ ևս չպահանջուէր մարդէ, այլ կատարեց իբրեւ Քրիստոս մարդ, և կատարած կ'ըլլայ հաւատով ով որ կ'ընդունի զՔրիստոս Փրկիչ: Վերոյիշեալ վկայութիւնը կը մեկնուի լուսով նախորդ յայտնութեան: Մարդս մեղաւոր է, չպահեց Աստուծոյ պատ-

ուէրը, ուստի և չաղբեցաւ իբրեւ արդար, բայց պարտի ըլլալ արդար: Ձայս կը պահանջէ պատուիրանն արտաքուստ, և խիղճն՝ ի ներքուստ. մարդ ասոնցմէ չկրնար ազատիլ, իբրեւ մեղաւոր, մարդս է ընդ պատուով, և պատուին աղբեցութիւն կ'ընէ անոր բարոյապէս խանգարեալ բնութեան: Բայց ի Քրիստոս Աստուծոյ որբութիւնը և սէրը յայտնուած են դեր ի վերոյ եղանակաւ: Քաւութիւն ըրած է Աստուծոյ կարեկցութիւնը որ չարչարանօք մարեց վրէժխնդրութիւնը և ջնջեց դատապարտութեան վճիռը: Քրիստոս է փրկիչ մարդկան. բայց չփրկեւ զմարդիկ օրէնքով, քանզի օրէնքը չփրկեւ զոք բայց միայն հաղանդութեամբ և մարդս չկրնար հաղանդիլ արդեամբ եթէ փրկուած չէ, և ոչ կ'ազատէ օրէնք, վասն զի օրէնքը «սուրբ և արդար և բարի է», ուստի և յարգելի և ընդունելի, ոչ թէ խորհելի: Քրիստոս Փրկիչ է շնորհաց և կարողութեան զօրութեամբ, որով «կ'ընէ» մեղաւորը, որ հակառակ էր օրինաց, հաշտ օրինաց հետ ներքուստ փոխելով զնա և ոչ արտաքուստ: Փրկութիւնն է բուն տալ մեղաւորին այն ոգին որ կու տայ կատարել օրէնքը ոչ բռնի և իբրեւ ի հրամանէ, այլ կամաւ և մտադրելով: Այս գործը կը սկսի և կը կատարուի հաւատով:

Բայցմ է Քրիստոսեցութեան բուն զօրութիւնը, որ կը յայտնէ Փրկիչ մը որ կը քաշէ իրեն մեղաւորին սէրը և վստահութիւնը, և կը ծնանի ի նմանոր բարոյական նպատակ, Գիտենք թէ պարտինք ըլլալ ուղիղ և ընել ինչ որ ուղիղ է. բայց կապուած ենք չար ունակութիւններէ: Արդարութեան ճանաչումը միայն բաւական չէ նորագել զմեզ: Օրէնքն, իբրեւ լոկ պատուէր, կարող չէ շարժել մեր սիրտը: Բայց Քրիստոս, յորում արդարութիւն և օրէնք մարմնաւորած և ներկուած են սիրոյ և շնորհաց գեղեցկութեամբ, կը բռնէ մեր սիրտը, կը դպչի մեր կամաց և յօժարութեան զապանակներուն, կը զարթեցնէ մեր աղբուքներն յարգարութիւն, և մեր հաւատոյն միջոցաւ կ'ըլլայ ի մեզ լըրումն օրինաց և արդարութեան: Հաւատով կը ստանանք ճշմարիտ յօժարութիւն արդարութեան, վասն զի ի ձեռն հաւատոյ կը միանանք անոր հետ սիրով: Վերապեալ բան մը չենք կրնար սիրել. կրնանք սիրել անձ մը որդի կենացը մէջ կատարուած կը գտնենք:

օրէնքը լի բովանդակ: Խօսքի չենք կրնար վստահիլ. կը վստահինք անձի մը յորում մարմնացեալ է ճշմարտութեան և շնորհաց ամէն առաւելութիւն:

Փարիսեցոց գաղափարն արդարութեան վրայ էր պիտակ և սխալ: Փարիսեցին կը ջանար չինել արդարութիւն մը ընելով այնպիսի բաներ որ չունէին ամենեւին կենդանի յարաբերութիւն սրտի և բարուց հետ: Փարիսեցին կ'ապրէր գործոց օրինաց տակ: Մնապարծ բարեգործութիւն և խոտաբերութիւն էր անոր բոլոր կեանքը: Կը պահէր ծով, և կը կարծէր թէ իւր ծովերն ինքնին արժանաւորութիւն մը ունէին: Կ'ու տար տասանորդ, զոր կը համարէր փոխ տըրուած Աստուծոյ: Անոր արդարութիւնն էր տեսակ մը առուտուր բոլորովին անմասն հոգեւորութենէ: Այս գաղափարին դէմ կը յարձակի Պողոս բանիւ և անձամբ միանգամայն: Անոր դէմ կը հանէ իւր հոգեւոր գաղափարը, իւր յստակ խորհուրդը, իւր ազդու պատճառները և անընկճելի ճարտարխօսութիւնը: Պողոս կուուեցաւ փարիսեցութեան դէմ իբրեւ ընդդէմ մահացու հերետիկութեան զոր պարտ է ջախջախել ի սպառ:

Փարիսեցոց գաղափարն արդարութեան վրայ, թէպէտ հրէական, էր նաև հեթանոսական: Հեթանոսը կը ջանար հաշտեցունել իւր աստուածները զոհերով որ էին հարկ կամ կաշառ, և կամ կ'ընէր այնպիսի բաներ զորս կը համարէր բաւական բարձրացունելու իւր յարգն յայտ գերագոյն էակին: Բայց արդարութիւնը չկայաւ նոր երբեք բաներ ընելու, այլ բան մը ըլլալու մէջ: Արդարութիւնն է յարաբերութիւն սրտի, մտաց և կամաց, այսինքն՝ խորհող, կամեցող և զգացող անձին, առ Աստուած: Եւ արդարութիւն չսկսի մինչև չարթնայ սէրը. և սէրը կը ծագի ի հաւատոյ:

ԹԷ ԻՆՉՊԵՍ ԿԱՐԵԼԻ Է ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ

ՇԱԲԵԼ ՍՈՒՐԲ ԳԻՐԳԵՆ ԱԻԵԼԻ

ԽՆՍՄՈՎ ՈՒՍԱՆԵԼ

(Մասնաւոր յոռնէ 2-ի ընդհ. Ժողովոյն մէջ է Պայուշ հասալ)

Տագ. Վաչագան, Տնօրէն Բոպերդեան վարժարանի, հետեւեալ կերպով խօսեցաւ այս նիւթին վրայ:

Անոնք որ պարտին պատասխանել այսպիսի հարցում մը՝ այնպիսի անձինք են որ ոչ զգալի կը սորվեցունեն ժողովրդեան, ուսանիլ Սուրբ գիրքը: Նոքա աւելի

կրնան գիտնալ Սուրբ գիրքն ուսանելու խնայական արգելքները, սակայն ես կրնամ այս նիւթոյն վրայ իմ խորհուրդներէս մի քանին յառաջ բերել :

Ժողովրդեան զՍուրբ գիրքն աւելի խնամով ուսանելու շարժելու միջոցն է ցուցնել անոնց թէ ինչպէս ուսանելու է այն սրբազան մատենանքը : Նախ՝ պէտք է սորվեցունել անոնց թէ ինչպէս չարտարին ուսանել զայն :

1. Կան մարդիկ որ Սուրբ գիրքը կը նկատեն իրեն կախարդական գիրք մը : Անոր կը գիտնեն երբ կ'ուսնենան անձկութիւն մը իրենց մտաց վրայ , եւ կը բանան զայն ըստ գիտաց՝ վստահ լինելով թէ Սուրբ գրոց քայն համարը որ առջեւնին կ'ենէ , պիտի ազատէ զիրենք անձկութենէ , կամ պատասխան մ'է իրենց սրտերուն խորհրդոցը : Ժողովուրդին պէտք է սորվեցունել թէ Սուրբ գիրքն այսպէս գործածել պարզ հեթանոսութիւն է : Անոնց պէտք է խօսել պարզապէս թէ Աստուած չտուաւ իւր ճշմարտութիւնը որպէս զի մարդ գործածէ զայն իրեն կախարդական գիրք :

2. Կան մարդիկ որ կը խորհին թէ՛ եւ թէ՛ առնուն Սուրբ գիրքը եւ ընթերցուն զայն , արժանաւորութիւն մը կը ստանան առաջի Աստուծոյ : Մարդիկ պէտք է սորվին թէ Սուրբ գիրքը կարգաւ զիրենք սուրբ չընեն : Չկայ առաքինութիւն սրբազան խօսքերը , առանց նշանակութիւնը հասկնալու , սոսկ կարգաւորեն մէջ : Այն խօսքերը հոգւոյն կեանք կու տան եթէ կարգացունին հասկնալով եւ ընդունուին հոգւոյն մէջ : Ով որ կը խորհի թէ յաջողութիւն եւ բարեբաւասութիւն պիտի վայելէ սորվեցոյն Սուրբ գիրքը կը կարգաւ , չէ հասկնալով թէ ինչ է այն գրքին ճշմարիտ արժանիքը :

3. Պէտք է սորվեցունել ժողովուրդին թէ Սուրբ գրոց միայն մի քանի մասերն են որ կը յարմարին առանձին պաշտօնան , Շատ հոգեւոր մարդ մը որ գիտէ Սուրբ գրոց բոլոր մասերը , եւ անոր բոլոր մասանց բոլոր յարաբերութիւնները , թեւեւ կրնայ հագեւորապէս օգտուի ընթերցելով Ղեւտացւոց կամ Մնացորդաց գրքերը : Բայց մարդոց շատը աւելի հագեւոր օգտու պիտի քաղեն Սուրբ գրքէն ուրիշ մասեր կարգաւորով :

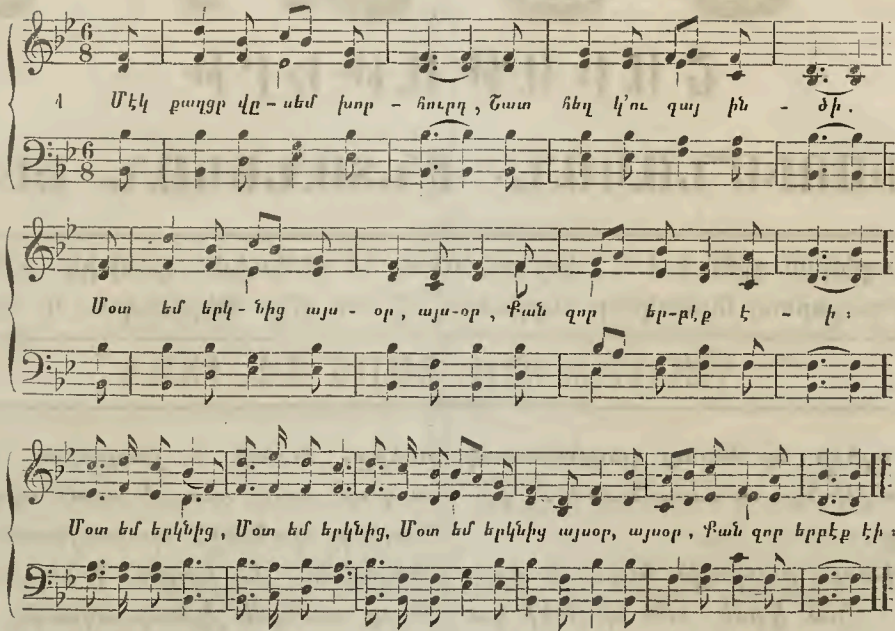
Պէտք է գգուցանել ժողովուրդը խնամով որ Սուրբ գիրքը չգործածէ վերսլիշաւ որ եւ իցէ անպատշաճ մէկ կերպով :

Երբեք ծոցուր ժողովուրդին թէ ինչպէս պէտք է ուսանել Սուրբ գիրքը :

1. Անոնց պէտք է սորվեցունել թէ ինչ փնտռելու են : Անոնց պէտք է ըսել թէ պարտին փնտռել անոր մէջ Աստուծոյ խօսքը : Պարտին ուսանել զՍուրբ գիրք սակաւ ծոցովն են որ յարմար են փնտռել Աստուծոյ օգնութեամբ եւ գտնել այն գրքին մէջ ճշմարտութիւնը զոր կը սորվեցունէ Աստուած : Վասն որոյ լաւագոյն է ուսանել զայն ընթերցելով կարգաւ եւ անընդհատ առանց մասեր դուրս ձգելու :

Շատ անգամ օգտակար չեն ըլլար այն քարոզները որ Սուրբ գրոց միայն մէկ բնութեան վրայ հիմնուած են , երբ բնութանը կը դատուի իւր հետ կից եղած խօսքերէն եւ սոսկ կը ծառայէ իրեն հիմն կարգ մը մարդկային խորհուրդներու , որ կը փերաբերին քարոզչին եւ ոչ Աստուծոյ խօսքին : Լաւագոյն քարոզի իրեն նպատակ ունի ցուցնել խօսքը եւ ոչ քարոզիչը : Վասն որոյ աւելի լաւ է ուսանել Սուրբ գիրքն ամբողջովին քան անոր միայն այսինչ եւ այնինչ մասը : Օրինակի վասն , Առաքելոց թուղթերը պէտք է ուսանել ամբողջ եւ պէտք չէ աստի անտի մի քանի համարներ սորվելով բաւական համարիլ : Երբ այսպէս կանոն մը կը դրուի , ժողովուրդը պիտի զարմանայ տեսնելով թէ շատ բաներ որ կը կարծէին թէ կան Սուրբ գրոց մէջ , չկան , այսինքն՝ շատ համարներ որք կը թուէին անոնց թէ այս ինչ վարդապետութիւնը կը սորվեցունեն , կը գտնեն որ չեն սորվեցունեն զայն երբ անոնք կ'առնուին իրենց բոլոր վերաբերութեամբը :

ԱՌԵԼԻ ՄՕՏ ԵՐԿՆԻՑ

1 Մէկ քաղցր վրձնիմ խորհուրդ ,
Շատ հեղ կ'ու գայ ինծի .

Մօտ եմ երկնից այսօր , այսօր ,
Բան զոր երբէք է ի :

Մօտ եմ երկնից ,
Մօտ եմ երկնից ,
Մօտ եմ երկնից այսօր , այսօր ,
Բան զոր երբէք է ի :

2 Մօտ եմ իմ Հօրն տանն ,
Ուր օթեւանք շատ կան .

Մօտ եմ մեծ աթոռին այսօր ,
Մօտ եւ ոսկի դրան :

Մօտ եմ , Եւայն :

3 Մօտ կենաց վախճանին ,
Յաւէս ազատելու ,

Մօտ խաչքո ձգեցաւ այսօր ,
Պրաւիս խի առնելու :

Մօտ եմ , Եւայն :

4 Փրկիչ իմ , մօտս եղիր ,
Երբ խոր ճարէն անցնիմ .

Ձի մօտ եմ ես երկնից , այսօր ,
Բան որչափ ես խորհիմ :

Մօտ եմ , Եւայն :

(Թարգմանաց Պար . Գալիս Կ . Բեռնան)

ՓՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ՊՍՏՊԵՆ Է

Մեղքը գործ մը չէ , եւ ոչ գործերու շարք մը , այլ ահեղ բաժանումն եւ օտարութիւն Աստուծոյ , անկէ որք մնաւ , անոր օրէնքն անտես ընել եւ սէրն անարգել : Այնպէս ահաւոր է երբ մեղաւորը կու տայ զինք զեղխութեան եւ չուստուծութեան , ինչպէս ահաւոր է երբ կը սկսի կարօտիլ եղբնոց զոր կ'ուտեն խոզը : Ով որ կ'ապրի առանց Աստուծոյ՝ կորուսած է : Այնպիսին կենդանի չէ՝ այլ մեռեալ , եւ Բրիտանոս եկաւ փնտռել զնա , գտնել , բերել ինք իրեն եւ իւր Հօրը : Այս է փրկութիւն . գառնալ ինք իրեն եւ Աստուծոյ : Իմայս որդիս մեռած էր եւ ողջացաւ , կորուսած էր եւ գտնուեցաւ . այս է Աւետարանին գլխաւոր արդիւնքը : Անոր փրկելն է իրօք փրկել մեղքէ եւ բերել առ Աստուած : Կը բողբոքեն որեւիցէ վարդապետութեան գէմ որ մեղաց ներկայ սոսկման տեղ կը դնէ ապագայ տանջանք երկիւղը , եւ հոս եւ հիմա առ Աստուած դառնալու եւ անոր հնազանդելու տեղ՝ հանդերձեալ ուրախութեան յայտը , «կորուսած» եւ «մեռած» բառերը կը ցուցնեն ներկայ իրական բաներ , եւ ոչ ապագայ վտանգներ : Եթէ կ'ապրիս առանց Աստուծոյ , «կորուսած» ես : Թող երկինք ըլլայ պայծառ , զլիւշ վեր , եւ անտաք ըլլան ծաղկաւէտ եւ հնչեն թռչնոց երգերէն , դուն կորուսած ես , եւ իրաքանիւր քայլդ կը տանի զքեզ դէպ աղմուկին զիշեր մը , թանձր խաւար մը որմէ անդին չկայ ալ , վասն զի չկայ լոյս եւ կեանք բայց միայն յԱստուած :

Լոյս եւ կեանք յԱստուած են ազատ , եւ չեն գնելի եւ ոչ վաճառելի : Ուստի երկրորդ մոլորութիւնը որմէ կը զգուցանենք մեր ընթերցողներն՝ է կարծել թէ Աստուծոյ պարգեւէն մաս մը կը ստացուի եւ մաս մը կ'ընդունուի ձրի , թէ անկէ մաս մը կը դնուի եւ մաս մը կը շնորհուի , մաս մը արգելք է հաւատոյ , եւ մաս մը՝ գործոյ , եւ թէ օրինաց գործերը յորոց կը զգուցանեն Պողոս իւր ընթերցողները , ոչ այլ ինչ էին եթէ ոչ անանուի ,

սամիթ եւ չաման : Գործք եւ վարք են արդիւնք կենաց , եւ ոչ պատճառ եւ ոչ իսկ մասն պատճառի կենաց : «Աստուած որ մեծ է ողորմութեամբ , իւր առաւ սիրոյն համար որով սիրեց զմեզ , մինչ մենք մեռած էինք յանցանաց մէջ , կենդանացուց զմեզ Բրիտանոսի հետ , եւ նստեցուց երկնաւորներու մէջ ի Բրիտանոս Յիսուս , վասն զի անոր ձեռագործն ենք , Բրիտանոս Յիսուսով ստեղծուած բարի գործերու համար , առ որս յառաջագոյն պատրաստեց զմեզ Աստուած որ անոնց մէջ քաւենք » Ձրի շնորհօք , բարի գործերու համար , Աստուծոյ սէրը՝ պատճառ , աստուածահաճոյ վարք՝ արդիւնք : Ժամանցոյցը շինուած չէ վասն զի քաւ կը ցուցնէր ժամանակը , այլ քաւ կը ցուցնէր ժամանակը , վասն զի լաւ շինուած է : Ծառը տնկուած չէ վասն զի լաւ պտուղ կը բերէր , այլ տնկուած է իրեն բողբոքը որ լաւ պտուղ բերէ : Գարնան արեւը չհամբուրեր գետինը վասն զի գետինն ծաղկանց անուշահամութիւնը կը քաւէ անոր սէրը : Արեւը կը համբուրէ մեռեալ գետինը , եւ գետինն ծոցը կը սկսի արդաստաւորիլ , եւ երկինք կը ցողեն ջերմ արտօսութեան անոր ձմեռանային անպաղուծեան ժամանակ , եւ կ'ապրի երկիր , վասն զի սիրեց զնա արեգակը : Եթէ կը բաղձանք գիտնալ թէ ունի՞նք արդեօք կեանք , տեսնենք թէ ունի՞նք Հոգւոյն պտուղները : Մեր ապրելու եղանակէն պիտի տեսնուի թէ ունի՞նք կեանք թէ ոչ : Բայց մեր թէ ներկայն եւ թէ ապագայն տրուած է մեզ ձրի շնորհօք Աստուծոյ : Մեր ապրելու եղանակին ինքնին լաւ մը չունի , այլ կ'ընէ միայն որ Աստուած կու տայ մեզ ձրի շնորհք : Ղազարոս յարեալ ոչ թէ իւր կենօք , այլ կ'ապրի վասն զի յարեալ ի մեռելոց : Իւստիայի աղնուական մը ժամանակաւ ուսնինքն հանելով արմատէն՝ տնկեց ճիւղերը վար , արմատները վեր : Ծիւղերն եղան արմատ , եւ արմատները՝ ճիւղ , եւ ծառն ապրեցաւ եւ աճեցաւ : Վարդապետութիւն մը որ կը սորվեցունէ թէ

Աստուծոյ շնորհքը կախալ է մարդու գործերէն կամ վարքէն , կը դարձունէ Աւետարանը վեր ի վայր . արմատը կը դնէ օդին մէջ եւ ճիւղերն հողին մէջ : Թէ այս վիճակին մէջ եւս պտուղ յառաջ կու գայ , պատճառն է Աւետարանին զարմանալի կենդանութիւնը : Աւետարանը որ կը սորվեցունէ թէ Աստուծոյ ձրի շնորհքն է որ կը տանի ի մեղաց ի կեանս՝ այն Աւետարանն է զոր քարոզեցին Պողոս , Օգոստինոս , Լութէր եւ զարդիս կը քարոզեն շատեր : Թաջուրութիւն գտնող ամէն աւետարանչի եւ միսիոնարի քարոզութիւնն այս է : Բայց քարոզութիւնը խանդարեցաւ , մթացաւ Հրէականութեամբ Պողոսի ժամանակ , եւ ծիսականութեամբ՝ մեր ժամանակը : Օրինականութեան կամ ծիսականութեան ամէն ձեւին դէմ կը հանենք Տեառն մերոյ Յիսուսի Բրիտանոսի Աւետարանը , Յիսուսի՝ որ եղաւ մեր մէջ խմստութիւն եւ արգարութիւն եւ սրբութիւն եւ փրկութիւն , որպէս զի անպատճառ ուրախութիւնը զոր ունինք ի նմա՝ այժմ եւ միշտ ըլլայ ի գովիստ անոր վառաւոր շնորհացը , որով ընդունել տուաւ զմեզ սիրելիներուն մէջ :

ՄՐ . ՍԵՐԸՃԸՆ

Անուանի Անգղիացի քարոզիչը Մր . Սերըճըն կատարեց մօտերս իւր ծննդեան յիսներորդ տարեդարձը : Լընտըն Թայմզ լրագիրն այսու առթիւ կը նկարագրէ ինչ որ ըրած է այս անձը , եւ մենք համառօտիւ կ'առնենք անկէ սա յօդուածը : Մր . Սերըճըն չղատարակուեցաւ զըզրոցի մէջ , երբէք չանցաւ քննութենէ : Դեռ վեջտաւանամեայ եղաւ քարոզիչ , եւ իւր կենաց քառներորդ տարին եղաւ Լոնտոնի մէջ եկեղեցւոյ մը քարոզիչ : Այս եղաւ իւր երեսուն տարի առաջ : Լոնտոն այնտեան յոռեգոյն էր քան հիմա , եւ քաղաքին այն մասն որ կ'աշխատէր Մր . Սերըճըն՝ Լոնտոնի չորագոյն թաղն էր : Մեր օրերը սովոր են ոմանք ըսել թէ հիմա Աւետարանը չչարժեր մարդիկ բազմութեամբ յատուած պաշտութիւն : Բայց եւ այնպէս այս մարդը , կամ մանաւանդ պատանին , վասն զի դեռ պատանի էր երբ սկսաւ գործել , եւս միայնակ յատկապէս , հաւատալով թէ Աւետարանը կարող է շահել հոգիներ , եւ սրբարեւ Սերըճըն չահեցաւ շատ անգամ իւր մարդ թողուլ անհոգութիւնը եւ անկրօնութիւնը եւ սկսիլ նոր կեանք : Այս մարդիկ ցուցին արդարեւ իրենց անկեղծութիւնը ոչ միայն որոշեալ ժամանակներ եկեղեցի գալ շարունակելով , այլ եւ բարուց ուղղութեամբ եւ առաւ բարեբարութեամբ : Մր . Սերըճընի քարոզութիւնը շարժեց շատերը իրենց ստացուածէն շինել մայր եկեղեցին ուր հազարաւոր մարդիկ կու գան ամէն շաբաթ լսել անոր քարոզները , բայց յայտնաւէ՛ չինել նաեւ հովիւներու համար դպրոց մը եւ եկամուտ հաստատել անոր , հաստատել նոյնպէս չլիկ գրաւմաններու ընկերութիւն մը , երկու որոնց , աղքատանցներ եւ դպրոց մը միսիոնար կըրթելու համար : Ասանք ըրած է Սերըճըն առանց ունենալու ուրիշ եկամուտ բայց միայն ինչ որ տուած է ցարդ ինքնալիւս եւ կու տայ ժողովուրդը որ կու գայ լսել անոր քարոզները : Այս , Մր . Սերըճընի քարոզները կանգնեցին բոլոր այս հաստատութիւնները : Դարձեալ , Մր . Սերըճընի քարոզութիւնը եղած է միշտ նոր , ազդու եւ քաջալերիչ , եւ տարածուած է ընդհանուր , վասն զի անոր քարոզները կը տպուին եւ կը հրատարակուին բոլոր անգղիերէնագէտ ժողովուրդոց : Մր . Սերըճընի քարոզներուն ազդեցութեան պատ-

ճառը սա է որ, կ'ըսէ լընտըն թայմը, այս անձը կը քարոզէ միշտ ՍՈՒՐԻ ԳԻՐԻՔԻ: Անոր քարոզները լինեն Սուրբ գրոց ճշմարտութիւններով, եւ կը յորդորէ իւր ունեւորները երթալ Սուրբ գրոց աւելի սորվելու համար այն բաներուն վրայ զորս ինք մէջ կը բերէ հրապուրիչ կերպով:

Մը. Սրբաբնի վրայ այս համառօտ տեսութեան մէջ խորհելու բաւական նիւթ կայ մեր քարոզիչներուն և Դաստիարակութիւն եւ ուսումնի հարկաւոր են, հարկաւոր է նաեւ խորհելով եւ կշռելով պատարասել քարոզը, հարկաւոր է դարձնալ գիտնալ ժողովրդեան կարօտութիւնը, ի վերայ այս ամենայնի քարոզչին զօրութիւնը կախեալ չէ դաստիարակութենէ եւ ոչ խնամով պատրաստելէ քարոզը, եւ ոչ դարձնալ ժողովրդեան պիտոյքը գիտնալէ: Քարոզչին զօրութիւնը կու գայ Սուրբ գիրքէն, եւ մինչեւ այս չըլլայ, անոր բոլոր խորհուրդը, բոլոր քարոզութիւնն ընդունայն է:

Ս.Յ.Լ.Ե.Ի.Ա.Յ.Լ.Բ.

Խեչափառի ծագումը պատմութիւնը հետաքրքրական է: Այս անասնոյն ձուերը փակած են անոր արջին կողմը, թուով 20,000-է մինչեւ 30,000, եւ երեք կամ չորս ամիս մնալով այնպէս փակած՝ այնուհետեւ կը թխան: Այս միջոցին խեչափառին խնամքը ձուերուն վրայ լոկ մեքենական է: Իւր նուրբ եւ վրձնի նըման ձանկերով մէկը իրենէ օտար նիւթեր անոնցմէ, եւ պոչը կը շարժէ ստէպ, որովս զի թթութեան ցոլող ջրոյ առատ հոսանք բերէ անոնց վրայ: Այս է խեչափառին բոլոր խնամքը իւր ձուերուն: Խեչափառին ծագելը երբ կ'ըլլեն ձուէն, բոլորովին տարբեր են չափահասներէն: Եթէ իրենց ծնողաց պէս ըլլային, խոյն կ'ըլլէին ջուրին տակ հոն ուր ելան ձուէն, եւ այսպէս չէին ցրուիր հեռաւոր տեղեր: Բայց բնութիւնն, ինչպէս անողնայար ծովային անասնոց մեծաւոյն մասին, նոյնպէս խեչափառի ծագելուն ընծայած է հեռաւոր տեղեր ցրուելու մասնաւոր դիւրութիւններ, տալով անոնց թեթեւ մարմիններ որոց տեսակարար ծանրութիւնը քիչ աւելի է քան ջրոյ ծանրութիւնը, եւ երկայն փետրածեւ շարժիչ գործարաններ որովք կը լողան անոնք ջրոյն երեսը կամ երեսին մօտ, եւ այսպէս առաջին ամիսը կամ վեց շաբաթը կը դեգերին հոն ուր յառաջ եկան եւ ապա այն տեղերէն մղուներով հեռի կը տարուին ծովուն մակընթացութենէն եւ յորձանքէն: Այս միջոցին խեչափառի ծագելը չեն պահել իրենց նախնական ձեւը: Նոցա փափուկ մորթը, որ յետոյ պիտի լինի կեղեւ կամ պտտեան, տակաւ կը նեղնայ այնպէս որ անյարմար լինելով անոնց՝ կ'ըլլայ, եւ փոխանակ այնր կու գայ նոր մորթ աւելի լայն եւ թոյլ: Ամէն նոր մորթ ըստ կազմութեան շատ կը տարբերի հինէն:

Քարեր կտրելու համար նոր սղոց մը հնարուած է որ կը թափ թէ տուելու թիւններ ունի հասարակօրէն գործածուած սղոցներուն վրայ, եւ դիւրաւ եւ դիւրապէս կը շինուի եւ կը գործածուի: Փոխանակ սղոցական սղոցներու նման երկայն պողպատեայ բերանի, որ կը գործածուին աւազի հետ որպէս զի կարող ըլլան քարը կտրել, այս նոր մեքենան ունի միայն բարակ եւ մանեկածե թել մը որ կը բաղկանայ իրարու հետ ոլորուած երեք պողպատեայ թելերէ: Այս ոլորուած թելը արկուած է ճախարակներու վրայէ անցուելով, այնպէս որ վարի կողմը հարկուածէն լայն քարին վրայ որ պիտի կտրուի ճախարակները կողմ կազմած շարժուն է որպէս զի սղոցին թելը կարենայ կից

պահուիլ կտրուելու քարին կամ անոր վրայէն վերցունիլ ըստ կամի: Գործին առաջ շարժման մէջ կը պահուի, եւ այն միջոցին բարձր եղած ամանէ մը շուր կը կաթէ որով քարը կը թրջի: Երեք թելերը որ կը ձեւացուեն սղոցը, հասարակ թելերէ տարբեր են ձեւով, զի են քառակուսի փոխանակ գլանածե լինելու, եւ երբ ոլորուելով մէկ թել մը կը ձեւացուեն, կ'ըլլան իրարու յաջորդող խոտորնակ սուր բերաններ, որ երբ շարժման մէջ գրելին գրեթէ քանդակագործի բազմաթիւ փոքրիկ զրիչներու կերպարանք կ'առնեն, եւ գործնայն արագ դառնալով եւ անոնց իրարու յաջորդելովը քարը շուտ մը կը կտրուի:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ՄԱՐՍՈՒՆԵՆ ՆԱՄԱԿ

Մարտունու Հայ Աւետարանական եկեղեցին անդորր կացութիւն մը ունէր մինչ էր ընդ հովանաւորութեամբ իւր արեւի հովուին Պատ. Մ. Մանկասարեանի: Պատ. Մ. Մանկասարեան իւր հովուական պաշտօնէն առժամանակ մի հրաժարելով, եկեղեցւոյն հաւանութեամբ եւ ձեռնադրութեամբ Ամերիկայ գնաց իւր աստուածաբանական ուսումնի կատարելագործելու: Եկեղեցին այնպիսի ըլլալով որ նա յիւր պաշտօնն պիտի վերադառնայ ի մօտոյ, յետ երկարատեւ խուզարկութեանց պատճառ դատեց կոչել զՊատ. Ա. Մ. Իգնատիոսեան, ուսուցիչ Հայկաբանութեան եւ այլ դասուց յԱյնթապ Գոլէճ, ունի վեհմ գործին: Պատ. Ա. Մ. Իգնատիոսեանի գալուստն ի Մարտուն, մեծաւ չքով ընդունուեցաւ տեղւոյ Աւետարանական պատուաւոր անձերէ նաեւ աստուածաբանական եւ բարձրագոյն դպրոցաց եւ ազգային վարժարանաց ուսուցիչներէն եւ աշակերտներէն եւ միանգամայն ժողովրդեան խուռն բազմութենէ մը: Սիրելի հանգէս մը կը ներկայանար յունիս 15, կիրակի օրը, ի ժողովարանի, ի ներկայութեան հոծ բազմութեան, որք ակնկառոյց կը սպասէին ի լուր ձայնի նորեկ պաշտօնէին: Պատ. Մ. Րիկզ յետ ընթերցման Սուրբ գրոց հակիրճ այլ ազգու աստեղծութիւն մը ընելով, ժողովրդեան առ հովին եւ հովուին առ ժողովուրդն ունեցած յարաբերութիւնները ցուցնելէն ետքը ի բեմ հրաւիրեց զՊատ. Ա. Մ. Իգնատիոսեան, հրապարակաւ ընդունել զայն սիրովոր պաշտօն: Պատ. Ա. Մ. Իգնատիոսեան իւր անդրանիկ քարոզը խօսելով յայտնեց ժողովրդեան թէ պատրաստ էր աշխատիլ ոչ միայն յօգուտ Աւետ. ժողովրդեան այլ նաեւ յօգուտ եւ ի սէր ամբողջ Հայութեան եւ մարդկութեան առ հասարակ: Յետոյ Պար. Յակոբ Թումանեան, մին Աւետ. եղբարց, հակիրճ աստեղծութեամբ մը շնորհակալութիւն յայտնեց Բրոֆ. Կ. Թումանեանի, Պատ. միախնայութեան եւ աշակերտաց աստուածաբանական ձեմարանի, որք եկեղեցւոյն արտաքին եւ ներքին ծանր գործերն ստանձնած եւ ըստ օրինի կատարած էին ի բացակայութեան հովուին: Կիրակի երեկոյ եկեղեցին Կեղրոնական ժողովոյ անդամոց, մանաւանդ Պատ. Մ. Սմիթի որ այն ինչ վերադարձած էր յԱմերիկայէ, խրատական ուղեբաժնիք եւ յորդորները վայելելու բարեբաղդութիւնն ունեցաւ, յետոյ Բրոֆ. Կ. Թումանեան, մին յանդամոց Կեղրոնական ժողովոյ, յիշեալ ժողովին արարքները կարճ ի կարճոյ յիշելն ետքը շնորհակարեց զնորոգմայ հովուին Պատ. Ա. Մ. Իգնատիոսեան, որոյ աղօթիք վերջ տրուեցաւ հանգիսին:

Մեք ի սրտէ յաջողութիւն մաղթելով

յերկնուստ մեր սիրելի հովուին կը խնդրեմք ի համայն Քրիստոնէից ձայնակցիլ ընդ մեզ:

ՅԱԿՈԲՈՍ ԱՐՍԷՆՅԱՆ

Մարտուն, յունիս 19, 1884

ՄԱՀԱԳՈՑ

Զառացի տիկին Վարդուհի, ամուսին Պատ. Մարտիրոս Վարդանեանի, ամուսյս 14/26 օրը կնքեց իւր մահկանացուն ի հասակի 29 ամաց, ի սուգ համակելով իւր ամուսինն եւ երեք որդերը, որք են մէկ մահ զաւակ 8 տարեկան եւ երկու աղջկունք 4 եւ 2 տարեկան:

Հանգուցելոյ մարմինը հետեւեալ օր գերեզման տարուեցաւ տեղւոյս բնիկ եւ պանդուխտ եղբարց եւ բարեկամաց եւ Անգղիական եւ Պարսկական հիւպատոսաց ներկայութեամբ եւ կարեկցական ցոյցերով: Յիշեալ տիկնոջ վրայ տարի մ'առաջ թաղախտի նշաններ երեւեցան եւ հազէ կը տանջուէր, եւ հետզհետէ ախտը կը սաստիկանար ու զինք կը մաշեցունէր, թէպէտ բոլոր ձմեռը կէս մը պառկած եւ կէս մը ոտքի վրայ անցուց, բայց մահուանէն 50 օր առաջ այլ եւս ոյժը չմնաց սենեկէ սենեակ երթալու եւ ինկաւ անկողին: Քաղքիս մէջ նշանուոր համարուած բժիշկներ թէպէտ զգուշութեամբ ջանացին դարմանել սակայն տարուած ամէն խնամքին հակառակ մարմինը օր քան օր կը հլուէր կը մաշէր, այնպէս որ կրնայ ըսուիլ թէ թէպէտ հանգեաւ ինք, սակայն կը ցաւին եւ պիտի ցաւին իւր ծանօթք ու ազգականք որոց համար միւլթարութիւն կը մաղթեմք ի Տեառնէ:

ՊՐԸՍ ՏՈՐԻԿԵԱՆ

Գաղատիա

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Փրէզպիթերան» անուն կանանց ընկերութիւնը ի Նիւ Եորք, անցեալ 14 տարուան մէջ հաւաքած է աւելի քան 60,000 անգղիական ոսկի: Ընկերութիւնն այս ստակը գործածած է Տէրոջ գործին համար:

Սիրիոյ մէջ բաւական տարիներ աշխատող Տր. Ճէսուի անուն միախնայող կ'ըսէ թէ Սիրիոյ բնակիչք են 2,000,000, Այս ժողովրդեան մէջ ասկէ 20 տարի առաջ հազար կը գտնուէր կարգաւ գիտցող 20 կին, բայց այժմ Աւետ. Քրիստոնէից դպրոցներն յաճախող աղջիկ աշակերտաց թիւն է 7,149:

Փորթուգալի մայրաքաղաքն ի Լիզպոն կան հիմա տեղացիներէ բաղկացեալ եօթն Աւետ. եկեղեցիք: Նոյնպէս Օփորթօի մէջ կան երեք Աւետ. ժողովուրդք:

ՀԱՅԵՆԻ ՀՐԿԻՋԵԼՈՑ համար յունիս ամսոյ մէջ ընդունեցին, Ամերիկայէ Պ. Սարգիս Թիւֆէնքճիեանէ 227 դհ., Տարտանէյէն 60 դհ., Ռոտտուդէյէն 15 դհ., Հաճի Տօնիկ աղայէ 5 դհ., Կոստիկեան հաճի Սիման աղայէ 60 դհ., Նիկոլէյէ Ն. Մոստիշեանէ 3 քէնտիկ ձեռամբ (ոսկին 100 դահեկանէ) 248 դհ.:

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՀՈՄՎԱՐԺԱՆՆԵՐ

Իսկիւտար հաստատուած այն հանրածանօթ վարժարանին քննութեանց հանդէսը կատարուեցաւ այս օրերս: Քննութիւնք եղան ուրբաթ եւ շաբաթ, յունիս 4 եւ 5 (Լատ.) վարժարանին նոր շէնքին մէջ. որոյ կառուցման հարկը տեսնուեցաւ ասկէ երկու տարի առաջ աշակերտաց հետզհետէ բազմանալուն պատճառաւ: Աշակերտուհեաց բարեկամք եւ բազմաթիւ այցելուք կը բերկրէին տեսնելով հոն սպիտակազգեաց եւ զուարթադէմ իւր 100 աշակերտուհիներ, որք իրենց առած կրթութեամբը եւ սորված ուսմամբը եւ ցոյց տուած կարողութեամբը ամէնուն ուշադրութիւնը կը խնդրէին:

Թեամբքն ամէնուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրէին ուսուցչաց եւ դաստիարակաց տարած խնամոց եւ աշակերտուհեաց աշխատասիրութեան եւ յարատեւութեան վրայ:

Ասկէ վեց ամիս առաջ եղած էր հրապարակական քննութիւն մը վարժարանին աշակերտուհեաց, (յայնժամ քննուեցան Պուլկարեան լեզու եւ այլն.) այժմ եղան հրապարակական քննութիւնք Հայերէն եւ Գաղղիերէն լեզուաց, Աստեղագիտութեան, Մաթեմատիկայի փիլիսոփայութեան, Անգղիերէն մատենագրութեան, եւ Սուրբ գրոց մէկ մասին: Այս բոլոր ճիւղերը քննուեցան Անգղիերէնով: Աշակերտուհիք իրենց յաջողակ քննութեամբն եւ Անգղիերէն լեզուաւ գանազան շարադրութիւններովը կը ցուցնէին թէ շատ գոհացուցիչ հմտութիւն ստացած էին այդ լեզուին: Գաղղիերէն շարադրութիւնք եւ տրամախօսութիւնք աշակերտուհեաց, ապագայէն թէ նոքա այդ լեզուին ալ քաջ հմտութիւն ստացած էին: Գաղղիական հարցութիւնք եւ կցուրդաց երգեցողութիւնն եւս մեծ վարկ եւ վստահութիւն ընծայեցին երաժշտութեան հրահանգաց որ կը տրուէին անդ:

Երկուշաբթի, յուլ. 7 (Լատ.) յատկացեալ էր ուսումնաւարտ աշակերտուհեաց հանգիսին:

Հանգիստանք յատուկ տոմսակներով ներս ընդունուած էին, եւ հոծ բազմութիւն մը կը լցունէր վարժարանին սրահը: Վկայագիր ընդունող ուսումնաւարտ աշակերտուհիք էին հինգ. մէկ Պուլկար, երկու Հայ, մէկ Անգղիացի եւ մէկ Յայն Այս գասէն իւրաքանչիւր օրիորդ ընթերցուաւ իւր շարադրած ձառք, որ կ'ընդմիջէր երգով եւ դաշնակ զարնուելով: Բոլոր այս ճառախօսութիւնք ծախահարուեցան, եւ ունեւորներէն ծաղկանց փունջներ նուիրուեցան ճառախօս օրիորդաց: Յաւարտ հանգիսին ուղեբաժնիք խօսուեցան դաստիարակութեան երեք նշանաւոր բարեկամներէ, որք կ'արտայայտէին բոլոր հանգիստանաց այս աթիւ գագաթ հաճոյքն եւ գոհունակութիւնը, եւ սըրտագին կը մաղթէին երջանակութիւն եւ օգտակար կենցաղ ուսումնաւարտ օրիորդաց, եւ յաջողութիւն այն հաստատութեանն յորմէ կը մեկնէին նոքա:

Բաց ի Հայերէնի, Պուլկարեանի, Թուրքերէնի, Գաղղիերէնի եւ երաժշտութեան բարձր կարողութեան տէր ուսուցչաց, Հոմ վարժարանին մէջ կ'աշխատին նաեւ վեց Ամերիկացի օրիորդք, որք նուիրած են զիրենք ծառայել վարժարանին յառաջդիմութեան համար: Ընդարձակ գետնին ամենագեղեցիկ զրքով, վարժարանին յատկացեալ երկու շինուածոց զմայլելի կարգաւորութիւնքը, եւ պատրաստութիւնը բոլոր այն բաներուն որ պէտք են աշակերտուհեաց ազանով պաշտպանութեան եւ լրակատար դաստիարակութեան, այնպիսի եղանակաւ որ ոչ միայն անոնց միտքերն ընդարձակուին՝ այլ որ անոնք վարժուին ամէն ուղիղ ունակութեանց, եւ զարգանան նոցա մէջ. կանացի աշխի յատկութիւնքը այնպիսի կազմութեան մէջ կը դնեն այն հաստատութիւնը որ կը գրաւէ վստահութիւնը ծընողաց որ կը փափաքին իւրեանց դստերց բարեկեցութեանը:

Հոմ վարժարանի յաջորդ շրջանը կը սկսի սեպտ. 4/16ին:

ՃԱՇԱԿ

ԱՐԴԻ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Բ. Տղաքրտիւն. քննութիւն եւ ճիւղացեալ հանրաժողով պատմական, կենսագրական, քրեականական եւ այլ ծանօթութեամբ: Աշխատասիրութեամբ Ա. Պէտրոսիկեան:

Սոյն ընդարձակ հաւաքածոյքն, որ արդի Հայ մատենագրութեան ամէնէն նշանաւոր հիշմանկաց գործերէն քաղուած է, ունի ընդարձակ յառաջաբան մը եւ կը պարունակէ բազմաթիւ ազգային հիշմանկաց կենսագրութիւնք, գրական, պատմական, քրեականական եւ այլ պիտանի ծանօթութիւնք: Ամբողջ գործն, որ 400 երեսներէ կը բաղկանայ, պիտի հրատարակուի երկու մասերու բաժանաւ:

Ա. մասն հրատարակուեցաւ, որ կը գտնուի բոլոր Հայ գրավաճառաց քով: Կեղրոնականութիւն է Յակոբեան խան, թիւ 14, Եւրոպական գրատունը, հեղինակին քով: Գինն է 5 ջրուշ արծաթ:

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յուլիս 10 ըստ Յուն. եւ յուլիս 22 ըստ Լուս. 1884

ՀԵՏԱԽՅ

Մարտիկոյ մէջ մէկ օրը իրրեւ 60 հոգի եւ Դուլունի մէջ 25 կամ 30 հոգի կը մեռնին հնամասին։ Բայց ամառը արածուած չէ Գաղիոյ ուրիշ կողմերը։ Թէպէտ Աղեքսանդրիայէ լուր տուած են թէ հնամասին միակ գէպը մը պատահած է հոն, հաւանական չէ սակայն որ ամառը եգիպտոս մտած ըլլայ։ Հնամասին տաւալուն եւրոպայի ուրիշ կողմերը ճարտարած չըլլալը թիւիկը այս տարուան հրնամախին թիւիկեւ տեսակէ լինելուն նըշան կը համարին։

Բժշկաց մէջ կարծեաց մեծ տարբերութիւնք կան աշխուհ հնամասին ճիշդութեամբ վրայ։ Անոնցմէ ոմանք կ'ըսեն թէ ասիական է այն բայց մեզմ տեսակէն։ Այլք կ'ըսեն թէ բնաւ երբէք ասիական հնամաս չէ այն, թէ չառաքել վտանգաւոր է եւ իւր ծագումը դրսէն չէ, այլ տեղական ասիա մ'է։ Այսու ամենայնիւ քննութիւնք կը ցուցնեն թէ իսկապէս ասիական է այն։

Տոգ. Քոնս, Գերմանիայի բժիշկը, որ քննած է հնամասը Հնդկաստանու մէջ, երկայն գրուած մը հրատարակած է յիշեալ ասիական պատճառին վրայ։ Նա կը գտնէ որ հնամասին պատճառն է կենդանի մը որ միայն մանրադիտակով կը տեսնուի, եւ որ եթէ մանէ մարդուս ստանդարտին մէջ, կը յարձակի աղետոյ թաղանթներուն վրայ եւ չուտով մահ կը պատճառէ։ Այս կենդանին որ կը կոչուի ֆէրու, մարդուս ստանդարտը կը մոնէ կենդանութեան եւ ջրոյ միջոցաւ, կ'աճի եւ կը բազմապատկի ջրոտ կամ խոնաւ տեղերը, բայց ըստ Տոգ. Քոնսի, կը մեռնի ջրո օգոյ մէջ։ Տոգ. Բասդէօր, Գաղիայի բժիշկը, կ'աւանդարիկ տեսակ մը պատճառն ընել իրրեւ դարման այս ֆէրուներուն գէժ, բայց անոր փորձն եղած է եւ մեծ արդիւնք մը յառաջ եկած չէ։ Անտարակոյս մեծ բան է գիտնալ թէ հնամասը կը պատճառուի աղետոյ մէջ առողջ ֆէրունքէն։ Բայց այս գիտութիւնը օգտաւ չունի եթէ չգտնուի նաեւ միջոց որով սպանուին ֆէրունքը։ Մէքսիկեան ըստականներու այս միջոցը տակաւին չէ գրանուած։

ԼՈՍՏԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ. ԱՆԳՂԻՈՅ

Անգղիոյ երեսփոխանական ժողովոյն առաջարկած ընտրական օրինաց ծրագրոյն մերժումը լորտերու ժողովէն բուր Անգղիոյ մէջ անակնկալ տագնաւութեան առիթ եղած է։ Անգղիոյ երեսներէ եւ կարող քաղաքացիներէն շատեր սրտմտութիւն արտայայտեցին այսպիսի ծանրակշիւ միջամտութեան մը գէժ որ կարեւորութիւն չտար ժողովրդային կամայ։

Անցեալ շաբաթ Մր. Կլաուդըն յայտարարեց երեսփոխանական ժողովոյն թէ ի նկատի առնելով լորտերու ժողովոյն արարքը ազգային ժողովոյ ներկայ նըստաշրջանը պիտի փախուի որչափ կարելի է շուտ, եւմտացեցին քուէարկութենէն ետքը։ Նոր նիստ մը պիտի հրաւիրուի հոկտեմբերին, եւ անտեսն ընտրական ծրագիրը դարձեալ պիտի ներկայացուի հոն, եւ եթէ ընդունուի անգամ մի եւս պիտի զրկուի լորտերու ժողովին, իրրեւ ժողովրդեան ընդունելի առաջարկ մը։ Եթէ լորտերուն ժողովը դարձեալ մերժէ օրինաց այս ծրագիրը, անտարակոյս պաշտօնեայք ուրիշ ծրագիր մը պիտի առաջարկեն, որ ի սպաս պիտի առնուի լորտերու ժողովէն անոր ցարդ ունեցած լիզնիտութիւնը մերժել ազգին առաջարկութիւնները թէ եւ ազգը կարեւոր գոտի գտնուի։

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՅ

Բաւական ժամանակէ ի վեր ցրտութիւն մը կայ Սոյ Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսի եւ Կ. Պոլսոյ Լուս. Հայոց պատրիարքարանի միջեւ։ Սոյ Կաթողիկոսն զինք Կ. պոլսոյ պատրիարքարանէն անկախ կը համարի եւ քայք վաւերացունող փէրու մ'ալ կարող եղած է ընդունել Բ. դունէն։ Կ. Պոլսոյ պատրիարքարանը կը պնդէ թէ Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսն այդ պատանջը չէ իրաւացի, թէ Սոյ ակնար

ոչ անկախ այլ ընդ գերիշխանութեամբ Կ. պոլսոյ պատրիարքարանի է սակ իրրեւ մի առաջնորդական թեմէ Կ. պոլսոյ պատրիարքարանը ապացոյցներ յառաջ բերած է գրաւորապէս թէ Սոյ ակնարան ասիէ առաջ գինք ստորակարգ կը խոտովանէր Կ. պոլսոյ պատրիարքարանի, եւ խնդրած է Բ. դունէն եւս առնուլ անոր արտած փէրու, միանգամայն Հայ լրագիրք ոմանք Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսի հաստատած սինդր գատապարտած են իրրեւ անուանական, նորահնար, եւայլն։

Ոմանք օտարազգի լրագիրք կ'ըսեն թէ այս օրերս Սոյ Տ. Մկրտիչ Կաթողիկոսի կողմէն առ Ներքին գործոց պաշտօնեայն զարնուած է հեռագիր մը սա խմատով թէ Սոյ Կաթողիկոսութեան հոգեւոր իշխանութիւնը վտանգաւ է Կ. պոլսոյ պատրիարքարանի միջամտութեանց պատճառաւ, եւ թէ անոր պատասխանատուութիւնը կը ծանրանայ պատճառ եղողներուն վրայ։ Յիշեալ հեռագիրը հաղորդուեք է ի պատրիարքարան Լուս. Հայոց։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ըստ իսթերն էքսպրէս լրագրոյն յունիս ամսոյ մէջ ընդհ. պարտուց անուակը մտած ստակն է 170.679 իրա։ Այս ստակն 13.416 իրան Արեւելեան Րուսիայի կուսակալութենէն, 62.500 ծխախոտայ մեքսիկականութեան վարչութենէն, եւ մնացած 92.763 իրան հինգ անուղղակի տուրքերէն գոյացած է։

Բ. դուռը մեծ տէրութեանց հազարած է Պոլսոյից հետ կիցեալ թըղթատարութեան գաշնագիրք։

Իսթերն էքսպրէս լրագրոյն նայելով անցեալ շաբաթ Բ. դուռը հեռագրելով օտար ակտիւթեանց մէջ եղող Օսմանեան դեսպանաց կ'իմացունէ թէ որոշուած է որ ի Թուրքիա գտնուող օտար թղթատարութիւնք վերցուած են, եւ կը յանձնարարէ որ օտար թղթատարութեանց բարձման մասին պէտք եղած բացատրութիւններ տան երբ հարցուի տէրութեանց կողմէն։

Անցեալ շաբաթ Աղեքսանդրիոյ մէջ պատահած հնամասին մէկ գէպը մը վրայ առողջարկական ժողովոյ կողմէն պաշտօնական որոշուած է որ ըստ Յունից յուլիս 15 ակեալ եգիպտոսի ծովագերէն ելած կամ ելող բոլոր նաւերը ֆէրունքի ենթարկին Զմիւռնիոյ, Պէրուզի եւ Ալիքիկեան Տրիպոլիոյ մարտնչներուն մէջ, ճամբորդները նաւերէն դուրս չելլեն, եւ ամէն օր անոնց առողջական վիճակը բժշկաց քննութեան ենթարկուելու համար հինգ օր հոկտեմբերէն ներքեւ գրուին, եւ Թուրքիոյ ուրիշ կողմերն ալ չընդունուին իւրիշեալ ծովագերեայ քաղաքներէն եկող նաւերը այլ յիշեալ ֆէրունքի ենթարկին մէջ զրկուին։

Կ'ըսուի թէ Սեւ ծովուն վրայ յետագիներ Պաքուսէ Կ. Պոլսի եկող երկու նաւուց բարձած մետաքսեայ կերպանքեր կողպուած են։

Անցեալ շաբաթ ի Զմիւռնիա հրդեհ պատահելով հրոյ ճարակ եղան 3-6 սըրճարան եւ ֆաշնէ եւ Սպարթալեան խանը եւ մթերանոցները, եւ ուրիշ երկու մթերանոցք, եւ նաւահանգստին մէջ գտնուած մեծ նաւ մը։

Աւստրիոյ կայսեր կողմէն Ս. Ստեփանոսի նշանին մեծ ժառանգը արուած է պատերազմական գործոց պաշտօնեայ Ղազի Օսման փաշայի։

Միշեալ իննսուն եւ ինն տարւոյն վախճանը գաւառաց անուակներուն վրայ քաշուած յանձնատուները պահանջից համեմատութեամբ վճարել հրամայուած է յիշեալ անուակներուն մնացած անելիքներէն գոյացած գումարն, բայց յանձնատու ունեցողները պարտին նախ իրենց մօտ գտնուող գաւառական կառավարութեանց գիտնելով մէկ մէկ գրութիւն առնուլ անանցմէ, որոց մէջ նշանակուած ըլլայ թէ իրենց տուած յանձնատուները որ առնալին կը վերաբերին, եւ ինչ թիւ, թուական, անուն, եւայլն կը կրեն, եւ եւմտական պաշտօնարանն երթալով փէրէ խնդրեն։

Հեռեւեալ լուրերը Կ. պոլսէ հեռի տեղեր Լուս. Հայոց ունեցած գործաց վրայ, կը քաղեք Արեւելք լրագրէն։

Միացեալ ընկերութեանց ձեռքով նոր վարժարան մը բացուած է այս օրերս

Պարնիլ գիւղին մէջ։ Պարնիլ կը գտնուի Ղարաանի գաւառին մէջ Տիգրանակերտի հարանային արեւելեան կողմէ։ Բոլորովին գուրկ է եկեղեցիէ եւ գաղտնէ, ունի 40 տուն Հայ բնակիչ եւ կեդրոն է 5-6 Հայաբնակ գիւղերու որ իրարմէ 1 1/2 կամ 2 1/2 հեռաւորութիւն ունին։

Կ'իմանանք թէ Մշոյ Հայք վերջերս իրենց ծախիւք գեղեցիկ շէք մը շինած են իրենց աղջկանց վարժարանին համար։ Այս վարժարանը Ազգ. Հայ. ընկերութեան ծախիւք կը խնամուի Միացեալ ընկերութեանց տեսչութեամբ։

Վաւարականի Սարգիսի գիւղի Հայք եւս վերջերս շէք մը կառուցած են իրենց վարժարանին համար։ Վարժարանը կը հոգացուի Պ. Սանասարեանցի ծախիւք եւ Միացեալ ընկերութեանց տեսչութեան ներքեւ։

Պարնիլի մօտերը Ռնտուան գիւղի Հայք հանդանոցութեան մը ձեւնարկած են վարժարանի շէք մը կառուցանելու համար։ Այս հանդանոցութեան կը նըստանեն կառավարութեան մի քանի բարձրաստիճան պաշտօնատարք։ Վարժարանը կը խնամուի սովորոց յանձնաժողովոյ ծախիւք եւ Միացեալ ընկերութեանց տեսչութեամբ։

Միացեալ ընկերութեանց թէ Հայաստանի եւ իւրիկիւր վարժարանաց տարեկան քննութիւնք ամենայն յաջողութեամբ տեղի կ'ունենան այս օրերս։ Մուշէ, Լիւլէ, Դաւուտնէ, Բերրիլ, Սիւնէ, Զէյթունէ եւ ուրիշ տեղերէ բազմաթիւ ուսումնաւարտներ պիտի ելլեն այս տարի, որոց մեծ մասը պիտի գործածուին Միացեալ ընկերութեանց վարժարանաց մէջ։

Մասիա լրագրոյ մէջ կը կարդանք թէ երկու Հայ երիտասարդք Տեղեմաք եւ Գառնիլ ինքնաշնչեան նկարահանուց մը տուած են ի Պոսթոն (Ամերիկա) իրենց գործանոցին մէջ, եւ Ամերիկեան լրագիրք ոմանք մեծ գովեստով կը խօսին նկարչութեան արուեստին մէջ անոնց րուացած մեծ յաջողութեան վրայ։

ՍՅԱԿԱՍԻՔ

Պոսթոնի եղբրաց վրայ եղող Պոյաճի գիւղի բնակիչք բաւական վախճան անցորբերը պատահելով հոն հիւանդութիւն մը զոր հնամաս կարծեցին։ Բայց հաստատուեցաւ որ այն հիւանդութիւնը սոսկ շատ ուտելու արդիւնքն էր։ Սերուիլ Հրէից քաղաքական արտօնութիւնք տրուած են Քրիստոնէից հաւատար։ Գերմանական կառավարութիւնը իւր երկու ծովային սպայից թիւղ տուած է մանկ Ձինաց կառավարութեան ծառայութեան մէջ։ Գերմանական լրագիրք կը խօսին ի նպաստ Անգղիոյ հետ բարեկամական յարաբերութեանց ամրապնդման, որպէս զի Գերմանական ցեղին վերաբերող ազգերը գերիշխան հանդիսանան բոլոր աշխարհի մէջ։ Ոմանք Րուս սպայք Աֆղանիստանի Հերապ քաղաքը գացած են «գլխական» հեռագրատելութիւններ ընկեր։ Պապին այնչափ համելի եկած է Բեզգլոյ ընտրութեանց արդիւնքը որ հրահանգ տուած է իտալիոյ Կաթողիկոսներուն մասն ունենալ իտալիոյ պաշտօնից ընտրութեան մէջ։ Երկու շաբաթ առաջ Աւստրիոյ կայսեր հեռածած կառաջուն երկրորդեղոյ դժէն դուրս նետելու փորձ մը եղաւ, մինչ կայսրը Վիեննա կը դառնար Գրիէստի մօտ նաւատորմի մը աջքն անցունելն ետքը։ Կ'ըսուի թէ իտալացի գիտնոց խմբակ մը որ գլխական հետազոտութիւնները ընկեր համար դուրս գացած էր, ծարաւէ մեռած է Հայկազատանի սահմանադրից մօտ։ Թէ ինչու համար Գաղիացիք գրաւել ի'ոզգեն Գորմազ կղզին իւրիւ երաշխարարութիւն Ձինաց հաւատարմութեանը, այս է պատճառ մը որ յիշեալ կղզոյն մէջ ընտիր ամիսահանքեր կան եւ Գաղիացեաց նաւատորմի զոր մը պղ. կողմերը կը գտնուի, մեծ պէտք ունի հանքածխոյ։ Հայ լրագրէրէ կը քաղեք հետեւեալը։ Բուսանիոյ Րէֆալ քաղաքի Հայերն որ 15-20 տունէ կը բաղկանան, այս օրերս ընդունել են տեսակ մը կրօնական վարդապետութիւն, որ կիրակի օրուան տեղ շաբաթ օրը սուրբ պահել կը հրամայէ, ըստ Մովսիսական օրինաց, եւ չընդունիր ոչ Ս. Պատարագ եւ ոչ կրօնական արտաքին արարողութիւններ։

ՍՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Միացեալ նահանգաց ռազմավարական կուսակցութիւնը ժողով մը գումարած է նախագահի ընտրելի մը անուանելու համար, եւ ընտրած է զՄր. Գլիվլընա, Նիւ Եորքի այժմու կառավարիչը։ Հասարակապետական կուսակցութեան ընտրելին է Մր. Պլէյն, եւ հաւանականապէս ժողովուրդը ասոնցմէ մին պիտի ընտրէ նախագահ։ Նախագահի ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ նոյեմբերին։

Ձինաստանի ջուրերը գտնուող Գաղիական նաւատորմի ընդունած է ծածուկ հրահանգներ թէ ինչ ընթացք պէտք է բռնէ եթէ Ձինացիք մերժեն ընդունիլ Գաղիոյ պահանջները։ Կը կարծուի թէ Գաղիական զօրքն անմիջապէս Ձինաստանի ցամաքը պիտի ելլէ երբ մերժողական պատասխան տան Ձինացիք։

Սպանիոյ կառավարութիւնը երկու շաբաթ ֆէրունքի ենթարկել սահմանած է բոլոր նաւերը որ կու գան Անգղիայէ։ Սպանիոյ այս կարգադրութեան պատճառն այն է որ Անգղիա ֆէրունքի չ'ենթարկեր Գաղիայէ իւր նաւահանգիստներն հասնող նաւերը։ Սպանիոյ կառավարութեան այս ընթացքը մեծ անհանգստութիւն յառաջ բերած է ձիւրալազարու մէջ, որ գտնուող Անգղիայի պահպան զօրքերը Սպանիայէ կ'ընդունին թարմ բանջարեղէններ։ Իրրեւ արիւտուր Սպանիոյ, ձիւրալազարի Անգղիական հրամանատարը հրամայեց որ անցաւ չուենցող իւր 4,000 Սպանիացիք մեկնին ձիւրալազարէ։ Սահմանադրից վրայ գտնուող Սպանիական պաշտօնատարք մերժեցին ընդունել զանոնք, եւ առժամանակ մի վտանգ կար կուտայ մը երկու տէրութեանց պահպան զօրաց մէջտեղ որ կը գտնուին սահմանադրից վրայ։ Այսու ամենայնիւ եղած մեծ ջանից չնորհիւ զօրքերն երկուստեք զսպուեցան որ կըրտի չընեն իրարու վրայ։

Միացեալ նահանգաց կառավարութիւնը յանձնարումը մը գրկած է Հարաւային Ամերիկայի այլ եւ այլ երկիրները, հրաւիրելու բոլոր այն կառավարութիւնները որ միանաբար հաստատեն Ամերիկեաց ցամաքին բոլոր կառավարութեանց մէջտեղ առեւտրական եւ թղթատարական աւելի սերտ կապակցութիւններ։

Բեզգլոյ ծերակուտի ժողովոյն ընտրութիւնք լրանալով կղերական 17 անգամ առաւելութիւն ստացած են։ Հետաքրքրական է որ Պոստիլ քաղաքին կողմէն կղերական անգամ ընտրուած են ընդհ. ժողովոյն համար, բայց ազատական անգամը ծերակուտին համար։

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ձինու կառավարութիւնը րացէ ի բաց մերժած է Գաղիոյ կառավարութեան պահանջները։

Յուլիս 19ին Մարտիկոյ մէջ հնամասին մեռնողներուն թիւն էր 49, Դուլունի մէջ 38, Բարիլի մէջ 3, եւ Արի մէջ 4։ Յուլիս 20ին Մարտիկոյ մէջ նոյն ասիւնն մեռած են 37 անձինք, եւ Դուլունի մէջ 49։

Անցեալ շաբաթ օր զրոյց մը կը պատէր թէ մարդ մը հնամասին մեռած է որ Պլէշիկաշ, բայց այս զրոյց հերքուեցաւ պաշտօնապէս։ Հնամասին գէպը մը պատահեցաւ Գաղիական թղթաբեր շոգեանուն մէջ որ Մարտիկոյէ ճամբա ելած էր անցեալ շաբաթ։ Յիշեալ շոգեանաւ վար գրուեցաւ ֆէրունքի ենթարկուելու համար Գլազուին կղզին Զմիւռնիոյ մօտ, եւ ծխուեցաւ։

Կ'ըսուի թէ Եէմէն գաւառին այլ եւ այլ Արաբ գեղերը անկարգ ընկալցի մէջ գտնուած են մօտերս, եւ թէ կայսերական կառավարութիւնը մտադիր է խիստ միջոցներ գործածել անդորրութիւն վերահաստատելու համար յիշեալ գաւառին մէջ։

ՍՏԱԿԻ ԳԻՆԵՐԸ

Յուլիս 9/21, 1884			
Գոտայի	8.25	Բուս. երկ. բաժնիք	43.25
Կ'ԱՊՈՒՄ	Սոս. լիւրս 1904		
Մէքսիկայ	108.40	Բուսիոյ բոլ	90.6
Թիւթալ	2600	Նարուէն	87.26
Միւսիլ	98.	Կրիկ	51.12
Պէշիք	102.10	Անգլ. լիւրս	410.6
Անգլ. լիւր	103.	Մանիւն Թիւթալ	9.

Ամերիկայի միսիստրաց ընկերութեան կողմէն Խմբագիր Ճ. Ք. Կրին

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ, ԱՐԱՄԵՆ ՁԱԳԱՊԵՐԱՐ. ՅԱՆԿԱՐԵՄԻ ԽԱՆ